

Pravidlá Medzinárodnej obchodnej komory pre boj proti korupcii

Úvod

Tieto pravidlá majú slúžiť ako metóda samoregulácie obchodu na pozadí aplikovateľného národného práva a medzinárodných záväzkov. Ich dobrovoľné prijatie podnikmi podporí vysoké štandardy integrity v obchodných transakciách, či už medzi podnikmi a verejnými orgánmi, alebo podnikmi medzi sebou navzájom. Tieto pravidlá zohrávajú dôležitú úlohu pri pomoci podnikom konať v zhode s ich právnymi záväzkami a s množstvom protikorupčných iniciatív na medzinárodnej úrovni. Tiež predstavujú vhodný základ na odolávanie pokusom o vydieranie a uplácanie.

Tieto pravidlá majú všeobecnú povahu, zakladajúc sa na správnych obchodných praktikách. Odrážajú a mali by byť vykladané v súvislosti s medzinárodnými nástrojmi vymenovanými v Prílohe A.

Všetky podniky by sa mali podriať príslušným zákonom a pravidlám krajín, v ktorých sú založené a v ktorých pôsobia a mali by dodržiavať literu aj ducha týchto pravidiel.

Vzorové zmluvy Medzinárodnej obchodnej komory obsahujú odvolávku na Časť 1 spomínaných pravidiel. Na podniky bez rozdielu sa nalieha zapracovať Časť 1 platných pravidiel do ich obchodných zmlúv, v plnom znení alebo s ohľadom na ňu, s cieľom predísť situáciám, kedy by ich zmluvné vzťahy mohli byť ovplyvnené akoukoľvek formou korupcie.

Podniky sú povzbudzované k vzájomnej spolupráci ako aj k spolupráci s príslušnými medzinárodnými, regionálnymi a sektorovými iniciatívami, s cieľom podpory a rozvoja praktík uvedených v týchto pravidlách; sú tiež povzbudzované k spolupráci s národnými a zahraničnými orgánmi činnými v trestnom konaní, ktoré vedú vyšetrenie v súvislosti s korupciou. Podniky sú tiež vyzývané odolať pokusom o vydieranie a uplácanie, napríklad používaním nástrojov ako RESIST (Vid' Príloha B).

Pre účely týchto pravidiel, pojmom „podnik“ sa rozumie každá osoba alebo subjekt vykonávajúci podnikateľskú činnosť a iný obchodné aktivity, či už zameraný na zisk alebo nie, vrátane akýchkoľvek subjektov kontrolovaných štátom alebo jeho územnou časťou, vzťahuje sa na materskú aj na dcérske spoločnosti. Hoci tieto pravidlá nerozlišujú podniky na základe ich veľkosti alebo povahy aktivít, ich implementácia by sa mala uskutočniť v súlade s ohodnotením rizík, najmä v súvislosti s povahou vedenia malých a stredných podnikov. Úspech pravidiel Medzinárodnej obchodnej komory bude závisieť od „tónu vo vedení“: jasná správa od predsedu predstavenstva a výkonného riaditeľa, že korupcia je zakázaná a bude zavedený účinný program na dosiahnutie tohto zákazu. Prijatie všetkými zamestnancami podniku je tiež základom.

Tieto pravidlá pozostávajú z troch častí. Prvá časť ustanovuje samotné pravidlá, druhá časť sa zaoberá politikami, ktoré by mali podniky ustanoviť, aby bolo zabezpečené dodržiavanie pravidiel a tretia časť vymenúva navrhované prvky účinného programu dodržiavania pravidiel. Príloha A vymenúva medzinárodné konvencie zaoberajúce sa korupciou,. Príloha B vymenúva nástroje Medzinárodnej obchodnej komory, ktoré by mohli byť nápomocné pri boji s korupciou a Príloha C zdôrazňuje úlohy a význam Komisie Medzinárodnej obchodnej komory pre spoločenskú zodpovednosť a antikorupciu.

Článok 1

Zakázané praktiky

Podniky budú zakazovať nasledujúce praktiky v akomkoľvek čase, v akejkoľvek forme vo vzťahu k

- verejným úradníkom na medzinárodnej, národnej a miestnej úrovni,
- politickým stranám, stranickým funkcionárom alebo kandidátom politických úradov a
- riaditeľovi, úradníkom, zamestnancom alebo agentom podniku

či už sú tieto praktiky uskutočňované priamo alebo nepriamo, vrátane prostredníctvom agentov a iných prostredníkov:

a) **Uplácanie:** to je ponúkanie, sľubovanie, dávanie, oprávňovanie a prijímanie akýchkoľvek nepatričných peňažných alebo iných výhod od, alebo pre akúkoľvek z vyššie uvedených osôb alebo pre hocikoho iného s cieľom získať alebo nestratiť obchod alebo inú neprimeranú výhodu, napr. vo vzťahu k udeleniu kontraktu v rámci verejného alebo súkromného obstarávania, regulačných výnimiek, daňových, colných, súdnych a legislatívnych postupov.

Uplácanie často zahŕňa (i) odplatenie sa časťou zmluvnej platby vládny alebo stranickým úradníkom alebo zamestnancom druhej zmluvnej strany, ich príbuzným, priateľom alebo obchodným partnerom alebo (ii) používanie prostredníkov ako agenti, subdodávatelia, konzultanti alebo iné tretie strany, na sprostredkovanie platieb vládny alebo stranickým úradníkom alebo zamestnancom druhej zmluvnej strany, ich príbuzným, priateľom alebo obchodným partnerom.

b) **Vydieranie alebo obťažovanie:** to je vyžadovanie úplatku, či už spojené s hrozbou v prípade odmietnutia, alebo bez nej. Podniky budú brániť každému pokusu o obťažovanie alebo vydieranie a sú vyzývané nahlásiť každý takýto pokus prostredníctvom dostupných formálnych alebo neformálnych mechanizmov nahlasovania, pokiaľ neexistuje domnienka, že toto nahlásenie by bolo kontraproduktívne vzhľadom k daným okolnostiam.

c) **Obchodovanie s vplyvom:** je ponúknutie alebo navádzanie osoby na neprimeranú odmenu za podmienky, že táto osoba použije neoprávnene skutočný alebo údajný vplyv na predstaviťľa administratívnej alebo verejnej moci s cieľom dosiahnuť neprimeranú výhodu pre pôvodného podnecovateľa tohto činu alebo pre akúkoľvek inú osobu.

d) **Pranie výnosov z praktík spomenutých vyššie:** ide o utajovanie alebo maskovanie nelegálneho pôvodu, zdroja, miesta, povahy, pohybov alebo vlastníctva majetku s vedomím, že tento majetok je nadobudnutý trestným činom.,

„Korupcia“ ako sa uvádza v týchto pravidlách má zahŕňať uplácanie, vydieranie, obchodovanie s vplyvom a pranie výnosov z týchto praktík.

Článok 2

Tretie strany

Vzhľadom na tretie strany, ktoré podliehajú kontrole alebo určovaniu vplyvu podniku, napríklad agenti, konzultanti vývoja obchodu, obchodní zástupcovia, colní agenti, všeobecný konzultanti, priekupníci, subdodávatelia, koncesionári, právnici, účtovníci alebo podobní sprostredkovatelia konajúci v mene podniku vo vzťahu k marketingu alebo predaju, k zmluvným rokovaniam, k získavaniu licencií, povolení alebo iných oprávnení, alebo uskutočňujú akékoľvek aktivity prinášajúce prospech podniku alebo vystupujú ako subdodávatelia v dodávateľskom reťazci, podnik by mal

- dať im pokyn aby sa ani nezúčastňovali ani netolerovali že sú účastníkmi akéhokoľvek korupčného činu,
- nepoužívať ich ako kanál pre akékoľvek korupčné činy,
- zamestnávať ich iba do rozsahu primeraného vo vzťahu k bežnému vedeniu podnikania,
- neplatiť im viac ako je primeraná odmena za ich odôvodnené služby.

Článok 3

Obchodní partneri

Obchodní partneri zahŕňajú (i) partnerov tretích strán a (ii) partnerov spoločných podnikov a konzorcií, ako aj dodávateľov. Podniky by mali

- a) vo vzťahu k tretím stranám a v miere, ktorá je v ich právomoci, jasne vyjadriť, že očakávajú, že všetky aktivity vykonávané v mene podniku budú v súlade s podnikovými politikami a uviesť to aj písomne v zmluve:
- informovať ich o antikorupčných politikách podniku a zaviazat' tretiu stranu nezúčastniť sa žiadneho korupčného činu;
 - povoliť podniku vyžiadať si audit účtovných kníh tretej strany vykonaný nezávislým audítorom, aby sa overil súlad s týmito pravidlami;
 - uviesť, že odmena tretej strane nemá byť vyplatená v hotovosti, ale mala by byť vyplatená v krajine registrácie tretej strany, ústredia alebo sídla, alebo v krajine kde je jej cieľ realizovaný;

Podniky by mali navyše zabezpečiť, že ich centrálné vedenie bude mať adekvátnu kontrolu nad vzťahmi s tretími stranami a vo všeobecnosti zachovávať si záznam mien, podmienok ich zapojenia a platieb všetkým tretím stranám, ktoré si podnik udržiava vo vzťahu k transakciám s verejnými orgánmi, štátom alebo súkromnými podnikmi. Tieto záznamy by mali byť k dispozícii pre inšpekciu vykonávanú audítormi a primerane, náležite oprávneným vládnym autoritám, za podmienok dôvernosti (utajenia dát);

- b) **Vo vzťahu k spoločným podnikom a konzorciám** prijať opatrenia v rámci ich právomoci, zabezpečujúce že politika zhodná s týmito pravidlami bude akceptovaná zo strany partnerov spoločného podniku a konzorcia, ako aj aplikovateľná na spoločný podnik a konzorcium a **vo vzťahu dodávateľom** a zmluvným partnerom prijať opatrenia v rámci ich právomoci a do takej miery ako zákon dovoľuje, zabezpečujúce že budú konať v zhode s týmito pravidlami pri ich jednaniach v mene podniku, alebo s podnikom a vyhýbať sa jednaniam s dodávateľmi a zmluvnými partnermi o ktorých vedia, alebo sa domnievajú, že uplácajú.
- c) zahrnúť do svojich kontraktov s obchodnými partnermi ustanovenie umožňujúce im ukončiť vzťah ak majú obavu, že konali v rozpore s uplatniteľnou antikorupčnou legislatívou alebo v rozpore s týmito pravidlami;

- d) venovať primeranú pozornosť reputácií a miere vystavenia obchodných partnerov hrozbám korupcie, s cieľom dosiahnutia súladu s antikorupčnou legislatívou pri ich jednaniach v mene podniku alebo s podnikom;
- e) uskutočňovať ich **postupy obstarávania** v súlade s prijatými obchodnými štandardmi v možnom rozsahu transparentným spôsobom.

Článok 4

Príspevky na politické a charitatívne účely a sponzorstvo

- a) Podniky by mali prispievať politickým stranám, straníckym úradníkom a kandidátom v súlade s platnou legislatívou a všetkými požiadavkami na zverejňovanie informácií.
Rozsah a načasovanie príspevku by mali byť prehodnotené tak, aby sa zabezpečilo že nebude použitý ako zámienka pre úplatok.
- b) Podniky by mali v rámci svojej právomoci prijať opatrenia na zabezpečenie, že ich príspevky na charitu a sponzorstvo nebude možné použiť ako zámienku pre úplatok. Príspevky na charitu a sponzorstvo by mali byť transparentné a v súlade a aplikovateľnou legislatívou.
- c) Podniky by mali vytvoriť primerané kontrolné mechanizmy a postupy zabezpečujúce, že neprimerané príspevky na politické a charitatívne účely sa nebudú realizovať. Zvláštna pozornosť by sa mala venovať posúdeniu príspevkov organizáciám s ktorými sú spojené známe politické osobnosti, ich príbuzní, priatelia a obchodní partneri.

Článok 5

Dary, pohostinnosť a výdavky

Podniky by mali stanoviť postupy zahŕňajúce ponuky alebo prijatia darov, pohostinností alebo výdavkov, s cieľom zabezpečiť, aby tieto opatrenia (a) boli v súlade s miestnou a príslušnou medzinárodnou legislatívou; (b) boli ohraničené odôvodnenými výdavkami a výdavkami v dobrej viere; (c) neovplyvňovali, alebo neboli vnímané ako neprimerane ovplyvňujúce nezávislý úsudok ich príjemcu voči darujúcemu; a (d) neboli v rozpore s ustanoveniami obchodného poriadku príjemcu; a (e) neboli príliš často alebo neobmedzene ponúkané alebo prijímané.

Článok 6

Uľahčujúce platby

Uľahčujúce platby sú neoficiálne nevhodné malé platby poskytované nižším úradníkom s cieľom zabezpečiť alebo urýchliť vykonanie rutinných alebo nevyhnutných aktivít, ku ktorým je platca oprávnený zo zákona.

Uľahčujúce platby sú zakázané vo väčšine súdnych poriadkov.

Podniky by nemali uskutočňovať takéto uľahčujúce platby, ale je uznávané, že môžu byť konfrontované s naliehavými okolnosťami, kedy by tieto uľahčujúce platby mohli byť len ťažko vylúčené, ako vydieranie, alebo ak je v ohrození zdravie alebo bezpečnosť zamestnancov podniku.

Ak sa uskutoční uľahčovanie platba za takýchto okolností, bude starostlivo zaúčtovaná v účtovných knihách podniku a účtovných záznamoch.

Článok 7

Konflikty záujmov

Konflikty záujmov môžu nastať ak súkromné záujmy jednotlivca, alebo jeho/jej blízkych príbuzných, priateľov alebo obchodných kontaktov sa líšia od záujmov podniku alebo organizácie, do ktorej jednotlivec patrí.

Tieto situácie musia byť odhalené a vždy keď je to možné eliminované, pretože môžu nežiaduco ovplyvniť úsudok jednotlivca vo vzťahu k výkonu jeho povinností. Podniky by mali podrobne monitorovať a regulovať existujúce alebo potenciálne konflikty záujmov, alebo ich prejavy, u svojich riaditeľov, úradníkov, zamestnancov a agentov a nemali by ťažiť z konfliktov záujmov iných.

Ak sa ich zamýšľaná aktivita alebo zamestnanie vzťahuje priamo na funkcie vykonávané alebo dohliadané počas ich funkčného obdobia, bývalí štátni úradníci by nemali byť zamestnávaní alebo angažovaní v žiadnych výkonoch skôr, ako uplynie primeraná doba po tom ako opustia úrad. Kde je to možné, mali by sa sledovať obmedzenia zavedené národnou legislatívou.

Článok 8

Ľudské zdroje

Podniky by mali zabezpečiť:

- a) že praktiky v oblasti ľudských zdrojov, vrátane náboru, akvizície, školenia, hodnotenia výkonu, odmeňovania, uznávania a obchodnej etiky budú vo všeobecnosti odrážať tieto pravidlá;
- b) žiaden zamestnanec nebude presunutý na nižšiu pracovnú pozíciu, penalizovaný, alebo nieť iné následky za ohlásenie porušenia alebo podozrenia na porušenie antikorupčnej politiky podniku

v dobrej viere, alebo za odmietnutie zúčastniť sa korupcie aj keď by toto odmietnutie mohlo spôsobiť stratu obchodu pre podnik;

- c) kľúčový personál v oblasti podliehajúcej vysokému riziku korupcie by mal byť primerane zaškolený a ohodnotený, rotácia takéhoto personálu by sa mala prehodnotiť.

Článok 9

Finančníctvo a účtovníctvo

Podniky by mali zabezpečiť aby:

- a) všetky finančné transakcie boli primerane identifikované a poriadne a čestne zaznamenané v účtovných knihách dostupných pre inšpekciu predstavenstvom, ak sa k tomu vzťahuje, alebo zodpovedajúcemu orgánu ako aj audítorom;
- b) neexistovali žiadne tajné účty alebo účty mimo účtovných kníh a žiadne dokumenty, ktoré by nezaznamenávali presne a čestne transakcie, na ktoré sa vzťahujú;
- c) neexistujú záznamy neexistujúcich výdavkov alebo záväzkov s nesprávnou identifikáciou objektu alebo netradičných transakcií, ktoré nemajú nefalšovateľný, zákonný účel;
- d) s cieľom predísť tomu, aby platby v hotovosti alebo v naturáliách boli použité ako náhrada úplatku, monitorovať ich a povoliť iba malé platby uskutočnené z pokladničnej hotovosti alebo v krajinách alebo miestach, kde nie je fungujúci bankový systém;
- e) žiadne účtovníctvo alebo podobné príslušné dokumenty neboli zámerne zničené skôr ako je požadované zo zákona;
- f) mali nezávislý systém auditov, či už prostredníctvom interných alebo externých audítorov, navrhnutý tak aby odhaľoval ktorúkoľvek transakciu, ktorá porušuje tieto pravidlá alebo aplikovateľné účtovné pravidlá, a ktorý by umožňoval primerané nápravné úkony ak takýto prípad nastane;
- g) boli v zhode so všetkými ustanoveniami národnej daňovej legislatívy, vrátane tých, ktoré zakazujú odpočítanie akejkoľvek formy úplatku zo zdaniteľného príjmu.

Článok 10

Prvky antikorupčného programu

Podniky by mali implementovať celistvý program odrážajúci tieto pravidlá, založený na výsledkoch pravidelne uskutočňovaného hodnotenia rizík, ktorým čelia v ich podnikateľskom prostredí a prispôsobený konkrétnym okolnostiam, v akých sa podnik nachádza, s cieľom predchádzať a odhaľovať korupciu a podporovať kultúru bezúhonnosti. Podniky by mali zvážiť zahrnutie všetkých, alebo časti z nasledujúcich prvkov do svojho programu. Najmä by si mali zvoliť, spomedzi položiek nižšie uvedených, tie opatrenia, ktoré považujú za primerané na zabezpečenie primeranej prevencie, žiadne z týchto opatrení nie je povinnej povahy:

- a) silná, jasná a viditeľná podpora a angažovanosť predstavenstva alebo iných orgánov s rozhodujúcou zodpovednosťou za podnik a hlavného vedenia podniku;
- b) jasne odkomunikovaná a viditeľná politika odrážajúca tieto pravidlá a záväzná pre všetkých riaditeľov, úradníkov, zamestnancov a agentov a vzťahujúca sa na všetky dcérske spoločnosti, zahraničné a domáce;
- c) nariadiť predstavenstvu alebo inému orgánu s rozhodujúcou zodpovednosťou za podnik, alebo jeho príslušnej komisii, uskutočňovať pravidelné hodnotenie rizík a nezávislých prehľadov súladu s týmito pravidlami a odporúčať nápravné opatrenia alebo politiky, ak je to nevyhnutné. Toto je možné uskutočniť ako súčasť širšieho systému prehľadov firemného súladu a/alebo hodnotenia rizík;
- d) zabezpečiť, aby každý jednotlivec na každej úrovni podniku bol zodpovedný za dodržiavanie politiky podniku a účasť v programe;
- e) vymenovanie jedného alebo viacerých vedúcich úradníkov dohliadajúcich na a koordinujúcich program, s primeranou úrovňou zdrojov, právomoci a zodpovednosti, pravidelne reportujúcich predstavenstvu alebo inému orgánu s rozhodujúcou zodpovednosťou za podnik, alebo jeho príslušnej komisii;
- f) vydanie smerníc ako ďalší prostriedok na docielenie želaného správania a odstrašenie správania zakázaného politikami a programom podniku;
- g) uskutočňovanie primeranej starostlivosti založenej na štruktúrovanom prístupe hodnotenia rizík pri výbere riaditeľov, úradníkov a zamestnancov, ako aj obchodných partnerov, ktorí predstavujú riziko korupcie alebo obchádzania týchto pravidiel;

- h) navrhnutie finančných a účtovných postupov, aby sa zabezpečilo čestné a presné vedenie kníh, záznamov a účtov, s cieľom zabezpečiť aby sa nemohli použiť pre účel uplácania alebo skrývať to;
- i) vytvorenie a udržiavanie vhodného systému kontroly a reportovania postupov, vrátane nezávislého auditu;
- j) zabezpečenie pravidelnej internej a externej komunikácie týkajúcej sa antikorupčnej politiky podniku;
- k) poskytovať riaditeľom, úradníkom, zamestnancom a obchodným partnerom primerané vedenie a zdokumentované školenie na identifikovanie korupcie v každodennom obchodnom styku podniku, ako aj školenie vodcovstva;
- l) zahrnutie zhodnotenia kompetencií obchodnej etiky do hodnotenia a podpory manažmentu a meranie dosiahnutých cieľov nielen z hľadiska finančných indikátorov, ale aj vzhľadom na spôsob, akým boli ciele dosiahnuté a najmä vzhľadom na súlad s antikorupčnou politikou podniku;
- m) ponúknuť dôverné kanály, kde možno vyjadriť obavy, hľadať rady alebo nahlásiť priestupky bez obavy z pomsty;
- n) na základe nahláseného alebo odhaleného priestupku prijať primerané nápravné a disciplinárne opatrenia a zvážiť uskutočnenie vhodnej verejnej diskusie týkajúcej sa dodržiavania politiky podniku;
- o) zvážiť pokus o zdokonalenie programu dodržiavania pravidiel podnikom snahou o získanie externého certifikátu alebo overenia alebo zabezpečenia jeho antikorupčného programu;
- p) podporovať spoločné akcie, ako navrhovanie a podporovanie antikorupčných dohôd týkajúcich sa špecifických projektov alebo dlhodobých antikorupčných iniciatív, s verejným sektorom a/alebo s vedúcimi osobnosťami v príslušných podnikateľských segmentoch.

„ICC Rules on Combating Corruption“, schválené Výkonným výborom MOK 15.-16. septembra 2011

Preložila: Ing. Darina Knapíková, útvar Európskej únie SOPK